

THÔNG TIN THỐNG KÊ KINH TẾ-XÃ HỘI HÀNG THÁNG

(tiếp theo)

TS. Trần Kim Đồng

Vụ trưởng Vụ Tổng hợp và Thông tin

2. Tiếp cận và áp dụng phương pháp điều tra thống kê để thu thập thông tin kinh tế-xã hội hàng tháng

Để thu thập được thông tin, ngoài việc sử dụng các chế độ báo cáo thống kê người ta còn tổ chức các cuộc điều tra thống kê. Điều tra thống kê thường được

áp dụng để thu thập thông tin đối với những hiện tượng kinh tế-xã hội không thể hoặc không cần phải thực hiện chế độ báo cáo thống kê. Trong nền kinh tế kế hoạch hoá tập trung và bao cấp có thể chỉ cần sử dụng hình thức thu thập thông tin thứ nhất, nhưng trong nền kinh tế thị trường nhiều hiện tượng kinh tế-xã hội cần phải

tiến hành thu thập thông tin qua điều tra thống kê chứ không thể máy móc áp dụng hình thức báo cáo thống kê. Trên ý nghĩa đó mà xét thì việc sử dụng đồng thời cả hai hình thức thu thập thông tin nêu trên trong công tác thống kê nói chung và trong việc biên soạn báo cáo tình hình kinh tế-xã hội hàng tháng là một tất yếu khách quan.

Tuy nhiên, việc thu thập thông tin tình hình kinh tế-xã hội hàng tháng qua các cuộc điều tra thống kê từ trước tới nay hầu như Vụ Tổng hợp và Thông tin chưa áp dụng và do vậy chưa tích lũy được kinh nghiệm; mặt khác, nguồn nhân lực, vật lực và tài lực của Vụ Tổng hợp và Thông tin cũng bị giới hạn nên việc vận dụng phương pháp thu thập thông tin này bước đầu chỉ nên vận dụng với giới hạn như sau:

(1) Với mục đích thu thập thông tin nhanh, chủ yếu phản ánh khái quát động thái, thực trạng và xu hướng phát triển của tình hình kinh tế-xã hội và những cuộc điều tra này lại do Vụ Tổng hợp và Thông tin tiến hành nên không cần và không thể áp dụng điều tra toàn bộ mà chỉ nên áp dụng một số loại điều tra không toàn bộ, cụ thể là: Điều tra trọng điểm và điều tra chuyên đề. Cả hai loại điều tra này có đặc điểm chung là chỉ tiến hành thu thập thông tin trên một bộ phận hoặc một số ít đơn vị và kết quả điều tra không dùng để tính toán suy rộng cho tổng thể nghiên cứu nên vừa đáp ứng được yêu cầu thu thập thông tin nhanh chóng, vừa phù hợp với giới hạn về nguồn lực của Vụ Tổng hợp và Thông tin.

(2) Vụ Tổng hợp và Thông tin khi tiến hành các cuộc điều tra trọng điểm và điều tra chuyên đề để thu thập thêm thông tin đưa vào báo cáo chung thì nên áp dụng điều tra gián tiếp dưới hình thức phát đi

các bảng hỏi. Căn cứ vào tình hình cụ thể và yêu cầu đặt ra đối với nội dung báo cáo trong kỳ, Vụ Tổng hợp và Thông tin phối hợp với Vụ Phương pháp và Chế độ Thống kê, với Trung tâm Tính toán Thống kê Trung ương cũng như với các Vụ Thống kê chuyên ngành có liên quan soạn thảo các bảng hỏi gửi đến đối tượng cần thu thập thông tin để nghị họ tự điền vào bảng hỏi và gửi trả lại để tổng hợp chung. Các bảng hỏi này cần được thiết kế khoa học, rõ ràng và có thể tổng hợp nhanh trên máy vi tính. Một khi công nghệ thông tin phát triển thì các bảng hỏi này có thể chuyển tới đối tượng điều tra và ngược trở lại Vụ Tổng hợp và Thông tin qua mạng internet.

(3) Mặc dù các cuộc điều tra trọng điểm và điều tra chuyên đề tiến hành thu thập thông tin theo cách gián tiếp là chủ yếu nhưng trong những năm tới Vụ Tổng hợp và Thông tin cũng chỉ nên triển khai một số cuộc điều tra phục vụ biên soạn các báo cáo tình hình kinh tế-xã hội quý I, 6 tháng, 9 tháng và cả năm chứ chưa vội triển khai hàng loạt các cuộc điều tra trọng điểm và chuyên đề thu thập thông tin cho tất cả các báo cáo tháng.

(4) Đất nước ta đang trong quá trình đổi mới và hội nhập quốc tế nên tình hình kinh tế-xã hội sôi động và diễn biến phức tạp, nhiều điển hình tiên tiến và cũng có không ít những vấn đề nổi cộm thường xuyên phát sinh và phát triển. Tuy nhiên, ngay một lúc chưa thể thu thập thông tin về tất cả mọi vấn đề bằng điều tra thống kê, cho dù chỉ là những cuộc điều tra không toàn bộ với hai hình thức chủ yếu là điều tra trọng điểm và điều tra chuyên đề mà chỉ có thể lựa chọn một số vấn đề thời sự nhất để tiến hành điều tra.

3. Tăng cường thu thập thông tin kinh tế-xã hội hàng tháng bằng các phương pháp khác

(1) Thu thập thông tin bằng phương pháp đánh giá chuyên gia và lấy ý kiến của chuyên gia: Trong nền kinh tế luôn biến động thì đây là một trong những phương pháp thu thập thông tin có hiệu quả nhất với chi phí tối thiểu. Phương pháp này phát huy tác dụng rõ nhất trong trường hợp cần thu thập thông tin có tính chất định tính và dự báo xu hướng phát triển của tình hình kinh tế-xã hội. Có nhiều cách triển khai việc thu thập thông tin hàng tháng theo phương pháp đánh giá và lấy ý kiến chuyên gia, nhưng đối với Tổng cục Thống kê nói chung và Vụ Tổng hợp và Thông tin nói riêng thì cách tốt nhất là sử dụng chức năng, quyền hạn và mối quan hệ công tác của mình để định kỳ mời các nhà kinh tế, các chuyên gia thống kê ở các Bộ, ngành và các địa phương trực tiếp cùng Tổng cục Thống kê phân tích, đánh giá và dự báo tình hình.

(2) Thu thập thông tin bằng phương pháp đi thực tế nắm tình hình: Đây là một trong những phương pháp dễ áp dụng và cũng ít tốn kém, đồng thời cũng là nhiệm vụ của mỗi cán bộ, công chức thống kê thuộc Vụ Tổng hợp và Thông tin. Trong thời kỳ kế hoạch hoá tập trung và bao cấp trước đây, việc đi thực tế nắm tình hình được triển khai thường xuyên, nhưng những năm vừa qua, Ngành Thống kê đổi mới phương pháp nghiệp vụ của mình, chuyển sang triển khai nhiều cuộc điều tra cho phù hợp với nền kinh tế thị trường thì việc đi thực tế nắm tình hình của các Vụ trong Tổng cục Thống kê nói chung và của Vụ Tổng

hợp và Thông tin nói riêng có phần lợi lỏng. Đây chính là một tồn tại cần sớm khắc phục. Việc nắm tình hình có thể tiến hành ở mọi nơi, mọi lúc. Với chức năng và nhiệm vụ của mình, cán bộ và công chức Vụ Tổng hợp và Thông tin có thể đi thực tế nắm tình hình tại các Bộ, ngành, tại các Tổng Công ty, tại các doanh nghiệp và tại các địa phương...

(3) Trong điều kiện công nghệ thông tin phát triển mạnh mẽ như hiện nay thì Vụ Tổng hợp và Thông tin còn có thể và cần phải thu thập thông tin qua mạng internet. Đây cũng là phương pháp thu thập thông tin kinh tế nhất. Vụ Tổng hợp và Thông tin có thể tổ chức một bộ phận thường xuyên truy cập internet để cập nhật những thông tin về động thái tình hình kinh tế-xã hội của đất nước trên các lĩnh vực then chốt và các địa bàn chủ yếu. Ngoài ra, qua mạng internet còn cho phép truy cập được nhiều thông tin kinh tế-xã hội của các nước trong khu vực cũng như trên toàn thế giới có liên quan đến nền kinh tế nước ta như: Tình hình tăng trưởng và dự báo tăng trưởng kinh tế của các nước và vùng lãnh thổ, trước hết là kinh tế các nước và vùng lãnh thổ trong khu vực; tình hình biến động giá cả trên thị trường thế giới, nhất là giá cả những sản phẩm hàng hoá xuất khẩu chủ lực của nước ta; tình hình tỷ giá hối đoái và thị trường chứng khoán...

Tóm lại, hướng cải tiến phương pháp thu thập thông tin kinh tế-xã hội hàng tháng của Vụ Tổng hợp và Thông tin phục vụ biên soạn báo cáo chung của Tổng cục Thống kê tập trung vào các nội dung trình bày trên ■